

Valgt blev: *Poul Hansen* (Svendborg), *Francke, Ove Hansen, Hans Knudsen, Johs. E. Larsen, M. Larsen* (Kolding), *Peter Nielsen, Morten Larsen, Alfred Jørgensen, Peter Larsen, Niels Eriksen, Foged, Heick, Thorkil Kristensen, Jørgen Jørgensen* (Ulstrup), *Kristen Amby og Clausen* (Olufskjær).

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om bortfald af hartkorn eller matrikelskyld for ejendomme i købstæder og flækker.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1409, fremsættelsen i tidenden sp. 2944).

Formanden: Sammen med denne sag foretages de under punkterne 4 og 5 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om ændringer i lov om udstykning og sammenlægning m. m. af faste ejendomme.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1415, fremsættelsen i tidenden sp. 2944).

Første behandling af forslag til lov om ændringer i lov om landbrugsejendomme.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1421, fremsættelsen i tidenden sp. 2944).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Carl Petersen: Det væsentligste formål med hartkornsansættelsen, således som den blev fastsat i loven af 1863, var at skabe et grundlag for den kommunale beskatning, og da dette grundlag ikke mere anvendes, er det naturligt, at loven ændres, således at offentlige myndigheder ikke belastes med unødigt arbejde. Lovforslaget om bortfald af hartkorn eller matrikelskyld for ejendomme i købstæder og flækker går derfor ud på, at man i tingbøgerne for samtlige ejendomme i købstadkommunerne erstatter hartkornsangivelserne med arealangivelser.

Det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget og af den højtærede ministers fremsættelse, at det er forvaltningsnævnets sekretariat, der har henledt ministerens opmærksomhed på dette forhold. Jeg synes, at der er grund til at takke den højtærede

minister, fordi han så hurtigt har efterfulgt forvaltningsnævnets henstilling ved at fremsætte dette forslag, således at det gamle, der ikke mere har nogen betydning, forsvinder, hvilket muliggør en mere hensigtsmæssig administration i overensstemmelse med de forhold, vi nu lever under.

Jeg kan anbefale lovforslaget til gennemførelse, men jeg mener dog, at det er hensigtsmæssigt at se lidt nærmere på de enkelte paragraffer i et udvalg, hvorfor jeg senere vil foreslå, at lovforslaget underkastes behandling i et sådant, før det kommer til anden behandling.

Lovforslaget om ændringer i lov om udstykning og sammenlægning m. m. af faste ejendomme går ud på en ajourføring af bestemmelserne efter gennemførelse af det lovforslag, jeg lige har omtalt. Dette gør man ved at indføje et nyt stk. 4 i den nugældende lovs § 6, hvorefter eventuelle ydelser for afløst tiende eller kongelige penge — sådan hedder det — ved udstykning inden for købstadområderne fordeles efter areal i stedet for som nu efter hartkorn.

Den højtærede minister har endvidere benyttet lejligheden, når loven alligevel skulle ændres, til at foreslå ændringer i andre paragraffer, men disse ændringer er, så vidt jeg kan bedømme, alle affødt af udviklingen. Som nyt kan jeg nævne bestemmelser vedrørende planlægning og andre forhold, som er nødvendiggjort af vejlovene.

Der foreslås ligeledes indført klare bestemmelser om, hvilke habilitetskrav der skal stilles til boniteringsmændene. Når denne ændring er taget med her, må det vel have sin årsag, men for mig synes den nye formulering at være en unødvendig udpensling af, hvorledes sådanne mennesker skal forholde sig. Når man tager i betragtning, hvilken gerning der her er tale om, synes jeg, at den form, bestemmelserne har i den nugældende lov, for så vidt kunne være tilstrækkelig, men det kan jo være, at den højtærede minister har en begrundelse for ændringen. Må jeg citere den nugældende lovs § 21, stk. 3, hvor det hedder:

„De to boniteringsmænd, som i forening udfører en forretning, må ikke selv være interesseret i den pågældende sag eller til nogen af sagens parter stå i så nært slægtskab som forældre, børn, søskende

[Carl Petersen.]

eller lige så nært svogerskab eller adoptionsforhold.“

Jeg synes ærlig talt, at der i denne formulering er taget alle de hensyn, der bør tages med henblik på, at boniteringsmændene ikke kan optræde partisk til nogen af siderne.

I den nye formulering af lovens § 21, stk. 3 — det er lovforslagets § 4 — hedder det:

„Ingen af de to boniteringsmænd, som i forening udfører en forretning, må være part i sagen eller personlig interesseret i dennes udfald eller være beslægtet eller besvogret med nogen af parterne i op- eller nedstigende linje eller i sidelinjen så nær som søskendebørn eller være en af parternes ægtefælle, værge, adoptiv- eller plejefader, adoptiv- eller plejebarn.“

Jeg synes nok, man har fået det hele med, og det er selvfølgelig klogt, men det kunne jo næsten se ud, som om boniteringsmændene havde en funktion af meget større betydning, end jeg synes man kan tillægge den.“

Det hedder videre i sidste punktum af lovforslagets § 4:

„Samme habilitetskrav gælder den landinspektør, som ifølge § 22 leder forretningen.“

Jeg kunne godt ønske, at den højtærede minister i udvalget — eller måske allerede her — ville give en antydning af motiveringen for, hvorfor man strammer disse regler.

Det sidste lovforslag, vi har til behandling, vedrører ændringer i loven om landbrugsejendomme. Det er begrundet i, at det kriterium, der ifølge loven bestemmer, om en ejendom skal noteres som landbrugsejendom eller ikke, nu er blevet uanvendeligt. Loven foreskriver, at mindstestørrelsen for ejendomme, der skal henregnes til landbrugsejendomme, skal være 1 ha geometrisk mål og 1 000 kr.s grundværdi. Denne bestemmelse fandtes allerede i loven af 1925, og til trods for den stærke stigning, der har været i grundværdierne siden da, har man bibeholdt den 1 000 kr.s grundværdi, når det skulle afgøres, om en ejendom skulle henregnes til landbrugsejendomme. Da de 1 000 kr. i 1925 havde en vis relation til prisen på 1 ha, var dette tal dengang rigtigt, medens det slet ikke svarer til hektarprisen

nu, da vurderingerne er sat op. Derfor foreslås det, at en sådan ejendom skal være på 1 ha og 2 000 kr.s grundværdi, for at den kan noteres som landbrugsejendom.

Der er foruden denne ændring, som er den væsentligste, foreslået andre småændringer, som er nødvendiggjort af den udvikling, vi har gennemgået, men en drøftelse af disse ting finder jeg bør føres i udvalget. Man kunne måske også dér få øje på en eller anden ting, som ministeren ikke har fået med, og som vi så kunne drøfte.

Jeg anbefaler de tre lovforslag til hurtig og velvillig behandling i det høje ting.

Ejner Kristensen: Jeg vil gerne gøre et par bemærkninger om lovforslaget om bortfald af hartkorn eller matrikelskyld for ejendomme i købstæder og flækker.

I tidens løb går det tit således, at man konstaterer, at bestemmelser og anordninger er blevet forældede og utidssvarende. Under denne synsvinkel må det foreliggende lovforslag vel ses, idet det tager sigte på, at man for købstædernes vedkommende i tingbøgerne, ejendomskartotekerne o. s. v. erstatter hartkornsangivelserne for de forskellige matrikelnumre med arealangivelser.

Den nugældende ordning, hvorefter ethvert matrikelnummer er ansat til hartkorn i byerne, går helt tilbage til en lov af 11. februar 1863 om den kommunale beskatning. Imidlertid er hartkornet som skattegrundlag for længst afløst af en nyere skatte-lovgivning, som ikke bygger på hartkornet, og også ved bedømmelsen af disse bygrundes værdi i øvrigt har hartkornsbetegnelsen mistet enhver betydning. Man må derfor sige, at når forvaltningsnævnet nu med tilslutning fra Den danske Købstadforening, finansministeriet og justitsministeriet henstiller, at man i tingbøger m. v. for samtlige ejendomme i købstadkommunerne erstatter hartkorn med arealangivelser, registrerer og ajourfører man herved i overensstemmelse med en udvikling, som har fundet sted. Jeg tror også, det på forskellige områder, f. eks. ved handel og udstykningsforretninger, er praktisk at kunne operere med arealbetegnelser, så at man fremtidig kan se bort fra hartkorn.

I købstæderne og flækkerne i Sønderjylland har man ikke som i det øvrige land

[Ejner Kristensen.]

haft nogen hartkornsbetegnelse, men fra tysk tid en matrikelskyld, det såkaldte Reinertrag. Dette har imidlertid som hartkornsbetegnelsen i det øvrige land mistet sin betydning og foreslås ophævet. I forvejen er ejendommene i de sønderjyske byer betegnet med arealangivelser i tingbøgerne, og lovforslaget betyder altså, at man også på dette område får en ensartet bestemmelse for hele landet, hvilket må være praktisk og rigtigt.

Jeg kan derfor på mit partis vegne tilsige en velvillig behandling af lovforslaget.

Peter Larsen: Jeg skal på mit partis vegne tillade mig at fremsætte nogle bemærkninger vedrørende de to lovforslag, som behandles sammen med det, det ærede medlem hr. Ejner Kristensen omtalte.

Hvad angår loven om udstykning og sammenlægning af faste ejendomme, må man sige, at det ikke er store ændringer, der er sket med hensyn til denne lov, siden den blev gennemført sidst, i 1949. Mindre ændringer vil jo altid fremkomme, dels som følge af udviklingen, dels som følge af andre love, der ved deres indhold griber ind i den pågældende lov, men nogen principiel ændring i lovens oprindelige hovedsynspunkt har der ikke været tale om. Det er da også mit indtryk, at på disse vigtige områder er det af betydning, at hovedlinjen, der hviler på et stort flertal i denne sal, fastholdes.

Det lovforslag, vi nu behandler, omhandler jo heller ingen principielle spørgsmål af større rækkevidde, men er fremkaldt dels af den nye vejlovs bestemmelser vedrørende indskrænkningen i adgangen til offentlige veje, dels af de ændringer, som ophævelsen af hartkornsansættelsen i købstæderne vil medføre. Man kan for begge deles vedkommende mene, at ændringerne bør lovfæstes, hvilket vi også fra vor side må anse for rimeligt; dertil kommer så yderligere, at man i en række kommuner, vel snart de fleste, har fået indført kommunale byggevedtægter, som foreskriver regler for arealstørrelse, facadelængde o. s. v., og det vil også være rigtigt, at man i loven indfører klare bestemmelser, der tager sigte på at tilgodese disse spørgsmål, så tvivl i størst mulig udstrækning undgås.

Endelig er der, som det også er blevet

nævnt her i dag, spørgsmålet om habilitetskrav for boniteringsmænd og landinspektører. Her kan vi også være enige i, at det må være hensigtsmæssigt, at der gælder de samme regler på disse områder med hensyn til de krav, der stilles, som efter hegnsynsloven, selv om vi ligesom det ærede medlem hr. Carl Petersen rent umiddelbart måtte mene, at de nugældende regler måtte være tilstrækkelige.

Generelt vil jeg gerne fremhæve, at jeg tror, det har sin betydning, at man overalt i loven, hvor det er muligt, klart angiver de regler og de bestemmelser, der måtte være nødvendige for en lempelig og fornuftig administration, men også, hvad jeg anser for meget væsentligt, at borgerne direkte ud af loven kan læse dette, således at mange tvivlsspørgsmål og fortolkninger kan undgås. Jordlovgivningen, der altid har spillet en stor rolle i dansk politik, forekommer mange mennesker at være indviklet nok, og derfor må vi søge at forenkle og tydeliggøre loven overalt, hvor det overhovedet er muligt.

Da jeg går ud fra, at lovforslaget skal i udvalget, vil jeg ikke ved denne lejlighed trække andre ting frem, men mit parti vil i udvalget fremføre de saglige synspunkter, vi måtte have vedrørende de tekniske enkeltheder i lovforslaget.

Hvad angår lovforslaget om ændringer i loven om landbrugsejendomme, gælder det samme, som jeg nævnte før, nemlig at der heller ikke her er tale om principielle ændringer. Vi hilser fra venstres side med stor tilfredshed, at grænsen for, hvornår en ejendom skal være underkastet landbrugsforpligtelse, er sat noget i vejret, for så vidt angår grundværdien, nemlig fra 1 000 kr. til 2 000 kr. Jeg kan i denne forbindelse ikke tilbageholde en bemærkning om, at det forbavser mig, at denne grænse ikke er ændret for lang tid siden, da loven har været til behandling flere gange siden 1925, sidste gang ved den store revision i 1949. Nå, men det er jo et overstået stadium, og vi betragter det som et fremskridt, at der nu er udsigt til, at dette problem løser sig og udviklingen dermed følges op. Den stigning, der har været i jordværdierne, er jo ret mærkbar, og derfor er det rimeligt, at man også på dette område tilgodeser udviklingens krav.

Spørgsmålet er blot, om beløbet 2 000 kr. er det rigtige. Når man som sammenlig-

[Peter Larsen.]

ningsgrundlag nævner det udgangspunkt, man havde ved vurderingen til grundskyld og ejendomsskyld sidste gang, hvor man jo gik ud fra, at 3 000 kr. pr. ha for bedste jord skulle være normen, kan man have sine tvivl om, hvorvidt beløbet 2 000 kr. er rigtigt. Jeg ser af den højtærede landbrugsministers fremsættelsestale, at beløbet ville have været 1 600 kr. i 1950, og dertil har han jo lagt det, der var udgangspunktet ved sidste vurdering til grundskyld, nemlig en stigning på 25 pct. Derved fandt han frem til beløbet 2 000 kr., men spørgsmålet er alligevel, om ikke vi i udvalget skulle undersøge dette nærmere.

I forbindelse med et af regeringen tidligere fremsat lovforslag, nemlig forslaget om nedsættelse af den amtskommunale grundskyld, opstår der et paradoks ved den ændring, man nu vil tilstræbe i landbrugsloven, idet regeringens forslag vedrørende nedsættelse af amtsgrundskylden udelukkende omfatter de ejendomme, der er noteret som landbrugsejendomme. Når man nu flytter grænsen opad, hvad jeg som sagt kan tiltræde, betyder det jo, at flere ejendomme vil blive unddraget den mulighed for en nedsættelse af amtsskatterne, der ellers var udsigt til. Det er for mig at se noget uheldigt og viser regeringsforslagets uheldige formulering og virkning på dette område.

Det er vel sådan, at ejerne af de små ejendomme — altså dem, der i dag er noteret som landbrugsejendomme — efter fremsættelsen af regeringsforslaget om amtsgrundskyld har regnet med at få et sådant nedslag, men gennemføres det her foreliggende lovforslag inden det andet lovforslag — forudsat altså, at regeringsforslaget om amtsgrundskylden ophøjes til lov — vil disse mennesker komme ud for, at det forventede nedslag udebliver som følge af, at man har hævet grænsen for notering af landbrugsejendomme. Spørgsmålet er jo, hvornår de respektive love træder i kraft. Men jeg må gå ud fra som givet, at den højtærede landbrugsminister vil tilgodese disse mennesker, således at de ejendomme, der i dag er noteret med landbrugsforpligtelse, også vil få del i nedsættelsen af amtsskatterne, selv om dette lovforslag bliver gennemført.

Landbrugsforpligtelsen er jo et område,

der sammen med spørgsmålet om sammenlægning, nedlægning og samdrift af ejendomme mærkbart berøres af den rivende udvikling, driftsmæssigt og teknisk, dansk landbrug er inde i i øjeblikket. Nu er det vel næppe det bedste tidspunkt at rejse en principiel debat om disse spørgsmål på, da der jo sidder en kommission og arbejder med disse emner i forbindelse med statshusmandsloven, men måske kunne der alligevel i udvalget blive lejlighed til at tale om disse ting, så meget mere som vi ved, at der i landbrugskredse landet over finder en diskussion sted af spørgsmål, der har relation hertil.

I lovforslaget om landbrugsejendomme er der en sætning i § 1, som rent umiddelbart virker lidt utiltalende på mig ud fra den tankegang, at også her bør reglerne være klare. Jeg tænker på den passus i paragraffen, der angiver det nærmere kriterium for, hvornår en landbrugsejendom er underkastet landbrugsforpligtelse. Der står:

„og som er eller efter den hidtil gældende lovgivning skulle være forsynet med bygninger, hvorfra jorderne drives eller skulle være drevet som selvstændigt brug af ejendommens beboere.“

Det forekommer mig, at man her ligesom fletter hidtil gældende love — altså love, som ellers skulle være ændret — ind i billedet, og det er med til at gøre det uklart, hvad jeg meget vil fraråde. Men jeg håber, at den højtærede landbrugsminister i dag eller i udvalget vil nærmere motivere, hvorfor han har fundet det fornødent at give paragraffen denne formulering.

Hvad angår §§ 5 og 7, kan vi fra venstres side erklære os tilfredse med de lempelser, disse rent administrativt giver mulighed for. De andre af lovforslagets områder kan vi tale nærmere om i udvalget. Jeg skal med disse bemærkninger anbefale lovforslaget til velvillig behandling.

Reedtz-Thott: I lovforslaget om bortfald af hartkorn eller matrikelskyld for ejendomme i købstæder og flækker foreslås det, at hartkornsangivelserne — i Sønderjylland matrikelskyldangivelserne — bortfalder og erstattes med arealangivelser.

Den gamle regel om hartkornsansættelsen og dens betydning for den kommunale beskatning stammer fra 1863, men har

[Reedtz-Thott.]

ingen betydning mere, fordi værdiansættelsen nu foretages ud fra et andet grundlag end hartkorn eller matrikelskyld, der, som der står i bemærkningerne til lovforslaget, er et sammenfattende udtryk for jordarealers størrelse og naturlige frugtbarhed. Den har således ikke betydning ved vurderingen af jorden i købstæderne så lidt som i de sognekommuner, hvis udstyknings- og bebyggelsesmæssige forhold er af samme karakter som købstædernes.

Det ser ud til at være en rimelig foranstaltning, som det ikke kan koste meget at gennemføre, tværtimod kan det måske spare en del tid, for ikke at sige hovedbrud, ikke at skulle anføre, om et areal omfatter så og så mange tønder, skæpper, fjerdingkar og album. Det er efter min mening et spørgsmål, hvor rationel denne hartkornsansættelse efterhånden er, når man betænker, hvor meget jordstykkernes bonitet ændres gennem de grundforbedringer, som flere steder finder sted, uden at hartkornsansættelsen samme sted ændres. Jeg erindrere uden glæde de vanskelige regnestykker, man blev præsenteret for i underskolen, med hartkorn, der enten skulle lægges sammen eller trækkes fra hinanden. Jeg siger ikke, at det er disse besværligheder, der har ført til, at forvaltningsnævnets sekretariat har fremsendt en skrivelse, der har givet stødet til dette lovforslag, men jeg skal ikke nægte, at det for mig er en grund mere til at give den højtærede landbrugsminister min og mit partis tilslutning til en velvillig behandling af det foreliggende lovforslag.

Lovforslaget om ændringer i lov om udstykning og sammenlægning m. m. af faste ejendomme er straks noget vanskeligere. I § 1 fastslås det, at udstykning i fremtiden kan nægtes approbation i en række tilfælde, hvor udstykning ikke er i overensstemmelse med den godkendte byplanvedtægt, med vejlovgivningens bestemmelser, med fredningskendelser eller enkelte andre forhold. I og for sig skulle det synes rimeligt, at der gives myndighederne mulighed for at nægte tilladelse til, at gældende bestemmelser brydes, og det har undret mig, at det ikke har været tilfældet hele tiden.

Lovforslagets § 2 har med det lige omtalte forslag om bortfald af hartkorn at gøre, medens andre bestemmelser i lovforslaget

tager sigte på at bringe udstykningsloven i overensstemmelse med de nye regler i den sidste år gennemførte lov om bestyrelsen af de offentlige veje.

I det hele tager lovforslaget sigte på en række praktiske forhold. Som det ærede medlem hr. Carl Petersen nævnte, stiller hegnsloven noget videregående habilitetskrav til medlemmer af hegnsynet end dem, der efter udstykningsloven stilles til landinspektøren og de hegnsynsmænd, som deltager i en skelsætningsforretning. Hegnslovens habilitetskrav foreslås nu indført for boniteringsmænd og for landinspektører, der leder bonitetsforretninger. Det er muligt, at der er egne i Danmark, hvor det i et specielt sogn er vanskeligt at finde habile medlemmer af hegnsynet eller boniteringsmænd — der skal jo være to af dem — der ikke, som der i lovforslaget står skrevet, er „part i sagen eller personlig interesseret i dennes udfald eller . . . beslægtet eller besvogret med nogen af parterne i op- eller nedstigende linje eller i sidelinjen så nær som søskendebørn“;

men vi kan jo under udvalgsbehandlingen bede den højtærede landbrugsminister oplyse, om der i de godt 7 år, hegnsloven har været gældende, har vist sig vanskeligheder af slig praktisk art — det lyder måske værre, end det i virkeligheden er.

Lovforslagets § 6, der siger, at to parter ikke ved aftaler kan tilsidesætte de almindelige bestemmelser, f. eks. om vejbredde, mener vi også at kunne tiltræde, og i det hele taget kan vi fra konservativ side også med hensyn til dette lovforslag tilsige en velvillig behandling.

Det sidste af de lovforslag, landbrugsministeren har fremsat, drejer sig om visse ændringer i loven om landbrugsejendomme.

Loven af 1949 om landbrugsejendomme med ændringer af 1951 er jo en af de vanskeligere love, en lov, om hvilken der i sin tid stod megen strid, men som endelig blev vedtaget efter et forlig mellem de implicerede parter, herunder det konservative folkeparti. Det er ikke ganske nemt for én, der ikke har deltaget i forhandlingerne omkring denne lovs tilblivelse, at have kendskab til, endsige forstå, hvordan de enkelte paragraffer er blevet til. Det er heller ikke min hensigt her at tage disse spørgsmål op til diskussion — ikke fordi jeg i og for sig

[Reedtz-Thott.]

personlig kan være enig i alle lovens bestemmelser, men snarere fordi jeg har forstået, at meningen med forliget i sin tid var, at der for lang tid fremover skulle være skabt ro om jordlovgivningsspørgsmålet i Danmark; og de ændringer i den bestående lov om landbrugsejendomme, der nu er foreslået, er da også af rent praktisk karakter.

I bemærkningerne til § 1 behandles spørgsmålet om, hvor stor en ejendom skal være, for at den kan henregnes til den kategori af landbrugsejendomme, som omfattes af loven. Man har holdt fast ved den gamle bestemmelse om en størrelse på mindst 1 ha, men har ændret det andet kriterium således, at mindstestørrelsen i grundværdi erstattes af en mindstestørrelse i grundbeløb, og grundbeløbet foreslås her ansat til 2 000 kr. Grundbeløbet er som bekendt den grundværdi, der ansattes ved vurderingen i 1950, og grundbeløbet er jo en faktor, der er med til at bestemme f. eks., hvilke ejendomme staten har forkøbsret til, ligesom det er medbestemmende i en række andre forhold, hvorom der er lovgivet i de senere år. Det forekommer derfor naturligt og praktisk, som også omtalt af det ærede medlem hr. Peter Larsen, at gå over fra grundværdikriteriet til grundbeløbskriteriet.

Man kan så spørge sig selv, om 2 000 kr. er det grundbeløb, der bør gælde i fremtiden. Der er jo adskillige steder her i landet, hvor 1 ha jord har et grundbeløb, der er større end 2 000 kr. Og hvem siger i øvrigt, at 1 ha er den minimumsstørrelse, som gør det naturligt at pålægge et stykke jord de bånd — man kan også sige den beskyttelse — som foreskrives i lov om landbrugsejendomme. Jeg siger ikke dette for hermed at foreslå en ændring; men man kunne dog nok diskutere, om f. eks. to frugtplantager på hver lidt over en hektars størrelse og hver med et grundbeløb over 2 000 kr. ikke frit skulle kunne sammenlægges, uden at man sætter embedsmaskineriet i funktion.

Jeg ved ikke, om den højtærede landbrugsminister mener, det er rimeligt, at udvalget diskuterer disse spørgsmål, men det vil han måske oplyse os om, når han svarer. Jeg er nemlig meget vel klar over, at der for tiden sidder en kommission, der behandler en række af de spørgsmål, som også omfattes af loven om landbrugsejen-

domme. Det er muligt, at spørgsmålet om mindstestørrelsen for landbrugsejendomme behandles af kommissionen. Hvis kommissionen ikke har fået den opgave, var der måske mulighed for, at spørgsmålet kunne tages op dér snarere end her, hvor det som sagt kun drejer sig om mindre ændringer af praktisk karakter.

§ 2 i lovforslaget er rent praktisk. Den fritager kommunerne for nogle indberetninger om nyoprettede landbrugsejendomme, som matrikeldirektoratet får på anden måde, og forekommer derfor særdeles rimelig.

Lovforslagets § 5 drejer sig om landbrugslovens § 24; den handler om, at landbrugsejendomme med et grundbeløb på 65 000 kr. eller derover ikke må forøges med anden jord, medmindre denne jord kommer fra en større gård, og da kun op til den grænse, hvortil den anden gård nedbringes. Ude omkring har det siden disse grænsers indførelse, i mange tilfælde i hvert fald, været noget vanskeligt at se nogen saglig begrundelse for, at bestående landbrugsejendomme ikke kan forøges ud over en vis størrelse, hvor det driftsmæssigt er af betydning. Landbrugslovene har jo nemlig andre steder en række bestemmelser, der f. eks. forhindrer, at en ejer erhverver mere end to ejendomme, at gårde bringes ned under en vis størrelse, og at landbrugsejendomme sammenlægges. Det forekommer mig således, at statens jordlovsudvalg på en, man kunne vel bruge udtrykket, særdeles håndfast måde har hånd i hanke med de omlægninger, der finder sted fra brug til brug. Jeg er også vel vidende om, at der er mulighed for at dispensere fra paragraffens principielle bestemmelser, således som landbrugsministeriet også får mulighed for efter den nu foreslåede ændring, men jeg ville være glad for en bekræftelse fra den højtærede landbrugsminister på, at disse dispensationer også gives i alle sådanne tilfælde, hvor det skønnes at være praktisk af hensyn til driften. Det må dog nu om dage, i en tid hvor landbruget har så mange andre vanskeligheder at kæmpe med, synes betænkeligt, at landbruget også skal diskutere med landbrugsministeriet, under hvilken form en landbrugsejendom skal drives.

De samme bemærkninger kunne fremsættes om de bestemmelser, med hensyn til hvilke lovens § 27 giver dispensationsmulig-

[Reedtz-Thott.]

heder. Det drejer sig om retten til nedlægning af landbrugsejendomme, og der foreslås i lovforslagets § 7 en bestemmelse om, at statens jordlovsudvalg skal afgive en erklæring, inden landbrugsministeriet kan fravige de krav, der i almindelighed stilles, hvis en ejendom skal nedlægges. Der kan næppe siges noget til, at statens jordlovsudvalg, der har med de allerfleste af den slags sager at gøre, skal høres i alle tilfælde, nemlig for at få ensartet administration af de gældende bestemmelser, men jeg synes, det er vigtigt her ved første behandling, hvor det drejer sig om at fremføre principielle bemærkninger, at fastslå, at det ofte i praksis synes urimelig vanskeligt at få tilladelse til at nedlægge eller sammenlægge ejendomme. Jeg beder den højtærede landbrugsminister bemærke, at jeg ingenlunde gør mig til talsmand for, at man skal prøve at lave om på det hævdvundne grundlag for dansk landbrug, nemlig at landmanden er selvstændig og selvejende. Det giver ikke alene landbruget styrke og kontinuitet, men det har en national og social betydning, som bedst kan ses ved sammenligning med de lande, hvor en selvejende landbostand ikke er i flertal. Jeg gør mig blot til talsmand for, at man også her er så praktisk indstillet, at man kan imødekomme rimelige krav, der hviler på hensynet til en økonomi i landbruget, som det i disse år er vanskeligere og vanskeligere at opnå.

Der er visse egne af landet, navnlig i Vestjylland, hvor samdrift, altså ulovlig samdrift, er mere almindelig, end den burde være. I mange af disse tilfælde er det efter min beskedne mening ikke samdriften, der er noget i vejen med, men de bestemmelser, der forhindrer, at den kan foregå på lovlig vis. Også med hensyn hertil gør jeg landbrugsministeren opmærksom på ønskeligheden af, at disse forhold enten diskuteres i det udvalg, der nu skal nedsættes, eller gøres til genstand for drøftelse i og indstilling fra den landbokommission, der blev nedsat for et års tid siden.

Med disse bemærkninger har jeg gerne villet give udtryk for, at det konservative folkeparti er den højtæredelandbrugsminister taknemlig for, at han har fremsat lovforslag om disse ændringer i landbrugslovene, ændringer, som også vi finder rime-

lige og praktiske. I det hele taget ligger der ikke i mine bemærkninger nogen kritik af den måde, hvorpå landbrugsministeren, også dengang han var næstformand i statens jordlovsudvalg, har søgt at administrere den gældende landbrugslovgivning, tværtimod. Jeg har blot villet påpege, at der findes en del områder, hvor tiden synes at være løbet fra de rigoristiske bestemmelser. Jeg har villet påpege det for således måske at medvirke til, at landbrugsministeren vil fortsætte med at lægge sit lod i vægtskålen for, at landbrugslovene administreres på en sådan måde, at det størst mulige hensyn tages til de praktiske økonomiske forhold, som den danske landmand, stor eller lille, nu engang må virke under i det daglige arbejde.

Slipsager: Lovforslaget om bortfald af hartkorn eller matrikelskyld for ejendomme i købstæder og flækker kan mit parti fuldt ud tiltræde. De gamle hartkorns- og matrikelskyldsangivelser har jo helt mistet deres forbindelse med skatteudskrivningen og vil kun bevirke en større administration med deraf følgende større udgifter. Derfor mener vi, det er en fordel, når disse angivelsesformer slettes, så man nøjes med at angive arealstørrelserne.

Lovforslaget om ændringer i lov om udstykning og sammenlægning m. m. af faste ejendomme er jo en ajourføring af gældende lov. De ændringer, der er foreslået, er i det store hele kun en følge af tidligere vedtagne byggelove og byplans- og vejlovgivning, og desuden kræver gennemførelsen af lovforslaget om bortfald af hartkorn eller matrikelskyld for ejendomme i købstæder og flækker ændringer i udstykningsloven.

I § 4 i lovforslaget er der en yderligere sikring af, at personlige hensyn ikke får indflydelse ved vurderinger eller skønsforretninger, hvilket jeg fuldt ud kan tiltræde. Det må ikke være sådan, når der er foretaget vurdering eller skønsforretning, at man er i tvivl om, om der har været personlige forhold med i spillet.

Lovforslaget om ændringer i lov om landbrugsejendomme omfatter de almindelige bestemmelser om landbrugsejendomme, og vi fra vor side kan fuldt ud tiltræde dette. Det er kun rimeligt, at man har

[Slipsager.]

bestemmelser, der sikrer, at landbrugs-ejendomme kan vedblive at bestå som landbrugsejendomme.

Men da vi nu taler om disse jordlove, vil jeg gerne benytte lejligheden til at spørge den højtærede landbrugsminister, om han ikke kan finde en eller anden form for løsning af et problem, vi har i Sønderjylland, angående det, man kalder frijord. Dette spørgsmål volder særlig i Tønder amt og i egnene ned mod grænsen store vanskeligheder for en god jordfordeling, og hvis man kunne løse det spørgsmål, ville man dermed løse et spørgsmål, som har betydning for landbruget dernede, og som samtidig kan og vil få nogen national betydning i grænseegnene. Ligeledes kunne der måske være grund til at finde en eller anden form for en løsning af spørgsmålet om tjenestemandsjorderne, der hører ind under statens skovvæsen. Denne jord ville i mange tilfælde være til større gavn, hvis den blev anvendt som tillægsjord til for små landbrugsejendomme fremfor som nu at blive tilplantet med skov. Det er ikke så få steder i Sønderjylland, hvor der ligger små ejendomme op til disse arealer, hvorfra man naturligt kunne få tillægsjord til de for små brug, og jeg mener, det var naturligt, om staten gik foran med tilde-ling af jord til disse for små landbrugs-ejendomme, fremfor at man skal tage den fra private brug. Jeg ville hilse med stor tilfredshed, om man ville se lidt på disse forhold og landbrugsministeren kunne finde en eller anden måde at ordne dem på.

Ligeledes bør man vistnok overveje, om ikke tillægsjord, som de særlig små ejendomme får tildelt, skulle indføres i tingbogen på en sådan måde, at tillægsjorden ikke senere kan sælges fra ejendommen, idet vi så atter vil stå over for for små landbrug. Som det er nu, bliver tillægsjorden ikke lagt til ejendommen således, at den i fremtiden er sikret, men den kan igen sælges fra, og det mener vi er uheldigt.

Med disse bemærkninger kan jeg på mit

partis vegne tilsige de tre lovforslag en velvillig behandling, og hvis de skal i udvalg, er vi villige til at deltage i en saglig drøftelse dér.

Alfred Jørgensen: Med hartkornskatternes afskaffelse bortfaldt også betimeligheden af at anvende hartkorn som mål for et grundstyckes værdi, særlig i købstæderne, hvor grundenes værdi ikke har noget at gøre med deres dyrkningsværdi, men kun med deres størrelse og beliggenhed. Det fremgår da også af bemærkningerne til lovforslaget om bortfald af hartkorn eller matrikelskyld for ejendomme i købstæder og flækker, at hartkornsangivelsen i købstæderne kun har værdi ved identificeringen af et grundstykke; men til det formål er arealangivelsen bedre egnet, ikke mindst fordi den er lettere at kontrollere. Jeg finder det derfor rimeligt, at hartkornsangivelserne bortfalder i de tilfælde, som lovforslaget omfatter. Og jeg hilser med tilfredshed, at det tyske Reinertag, der nu finder anvendelse i Sønderjylland på samme måde, som vi i det øvrige land bruger hartkorn, foreslås afskaffet i de sønderjyske købstæder og flækker. Her er det så heldigt, at vi foruden grundenes Reinertag i tingbogen også har den tilsvarende arealangivelse, så overgangen kan ske uden nogen vanskelighed.

Da der på dette specielle område ved denne reform indføres ensartede forhold for købstæder i Sønderjylland og i det øvrige land, er vi også med denne lovgivning med til at slette en lille forskel nord og syd for den gamle grænse, og hvert lille skridt i den retning hilser jeg med glæde.

Men så er der et andet spørgsmål, som jeg lige må berøre. Når der nu ifølge lovforslaget skal udarbejdes areallister for alle købstæder, undtagen de sønderjyske, med arealangivelse for hvert eneste matrikelnummer i hvert ejerlav, må det blive en temmelig omfattende historie, og så kan jydene jo godt komme op i én og friste én

[Alfred Jørgensen.]

til at spørge: hvor møj ka' wal så'n en historie kost'? Nu forlanger jeg ikke, at den højtærede landbrugsminister på stående fod skal kunne gøre rede for dette forhold i dag — det er naturligvis heller ikke just et tal, jeg er ude efter — men jeg vil altså gerne vide lidt om, hvor omstændeligt det forestående registreringsarbejde må antages at blive, idet jeg dog for at forebygge misforståelse vil indskyde, at jeg ikke vil bestride, at den foreslåede simplificering kan være sin pris værd.

Da lovforslaget om ændringer i lov om udstykning og sammenlægning m. m. af faste ejendomme er en ajourføring af gældende lov og en tilpasning til lovforslaget om bortfald af hartkorn eller matrikelskyld for ejendomme i købstæder og flækker, kan jeg også i princippet tiltræde det og skal undlade at gå i enkeltheder. Dog må jeg lige nævne bestemmelsen i lovforslagets § 2 om udstykning i kommuner, hvor ejendommenes ansættelse til hartkorn er bortfaldet. Her foreslås det, at eventuelle faste ydelser, der påhviler en ejendom for afløst tiende eller kongelige penge, ved udstykning fordeles efter parcellernes størrelse. Her har man altså ikke regnet med en varierende værdi inden for det enkelte grundstykke, men den kan jo være ret betydelig, når der f. eks. er tale om forjord og bagjord i forhold til bestående veje. Der er altså tilfælde, hvor en fordeling efter værdi vil give et andet resultat end en fordeling efter areal, og jeg mener, vi må se nærmere på, om det ikke vil være rimeligt at benytte værdien fremfor arealernes størrelse som grundlag for fordelingen.

I forslag til lov om ændringer i lov om landbrugsjendomme er definitionen af, hvad man forstår ved en landbrugsjendom, et vigtigt punkt. Jeg kan her tiltræde det synspunkt, der gøres gældende i bemærkningerne til lovforslaget: at det ikke er heldigt ved definitionen at bygge på en værdiansættelse, der svinger med konjunkturerne. Vi kan derved komme ud for det mærkelige forhold, at en vis ejendom snart er en landbrugsejendom i lovens forstand og snart ikke er det, snart falder ind under lovens bestemmelser og snart udenfor. Det er klart, at vi må gøre en

ende på denne usikkerhed, og det kan ske ved, at man foruden arealangivelsen fastholder værdien efter vurderingen i 1950.

Hvad angår de mange sidespørgsmål, der rejses i de tre lovforslag, skal jeg ikke gå i enkeltheder her, men lade dem ligge til udvalgsbehandlingen.

Fuglsang: Jeg kan på kommunisternes vegne tilsige medvirken til fremme af de tre lovforslag, som den højtærede landbrugsminister har fremsat, og som vi her behandler.

Det første, lovforslaget om bortfald af hartkorn eller matrikelskyld i købstæder, er som allerede nævnt en naturlig følge af de ændringer i skattelovgivningen, der har fundet sted; og på samme måde må man sige om lovforslaget om ændringer i udstykningsloven, at ændringerne hovedsagelig er af praktisk art, idet man har taget hensyn til den udvikling, som har fundet sted med hensyn til byggevedtægter, udviklingen af vejvæsenet o. s. v.

Hvad angår det tredje, lovforslaget om landbrugsjendomme, er det jo heller ikke særlig omvæltende ændringer, den højtærede minister her foreslår. Det er dels ændringer, som så at sige motiveres af den prismæssige udvikling, der har fundet sted, dels andre praktisk motiverede ændringer.

Den ændring, som skyldes den prismæssige udvikling, går ud på, at bestemmelser om mindstestørrelsen for ejendomme, som jo beregnes dels efter arealet, dels efter grundværdien, bliver formet på en sådan måde, at kriteriet for, hvilke ejendomme der hører ind under denne lovs bestemmelser, i nogen grad kommer til at ligge fast, idet grundbeløbet forhøjes fra 1 000 kr. til 2 000 kr.

Ændringerne i § 1 er en naturlig følge af, at bestemmelserne om hartkorn for ejendomme i købstæder falder bort. Dem skal jeg ikke komme nærmere ind på og heller ikke på andre småting, men måske jeg lige bør nævne § 8. Alting tyder på, at der bliver nedsat et udvalg, og mon der ikke var grund til i dette udvalg at se lidt på de straffebestemmelser, der fastsættes i § 8? Vi har vel lov til at sige det således, at ligesom pengenes værdi er blevet mindre, når det gælder grundværdien, er de også blevet det, når det drejer sig om

[Fuglsang.]

at betale bøder med dem, og det er jo ikke ukendt, at allerede i forvejen har straffebestemmelserne ikke vist sig alt for afskrækkende og dermed effektive, og efter min mening kunne der være grund til at drage visse konsekvenser heraf.

I øvrigt synes jeg ligesom det ærede medlem hr. Peter Larsen, at der er en hel række spørgsmål, som der nok kunne være grund til at tage op til behandling, nu da man alligevel beskæftiger sig med lovene om landbrugsjendomme, om udstykning og sammenlægning m. m. Det er efterhånden 9 år siden, det høje ting vedtog disse love, og disse 9 års erfaringer har efter min mening stillet helt andre spørgsmål på dagsordenen. Som en umiddelbar praktisk ting kan jeg f. eks. pege på formuleringen af opretholdelsespligten i § 2 i loven om landbrugsjendomme, herunder pligten til at holde ejendommene forsynet med inventar, eventuelt besætning. Dette har i dag en noget anden betydning som følge af hele den udvikling, der har fundet sted med hensyn til maskinstationer og traktorlav. Det er også blevet mere almindeligt, at landmænd har maskiner sammen, ligesom det kvægløse landbrug er blevet en ganske anderledes almindelig foreteelse end for 9 år siden. Men endnu mere alvorlig er den udvikling, der afspejler sig i den statistiske opgørelse over antallet af landbrugsejendomme, som bl. a. viser, at disses antal er gået tilbage fra 207 985 i 1950 til 198 783 i 1955.

Nu er det jo sådan, at denne lov om landbrugsejendomme sådan set er en fortsættelse af en århundredgammel lovgivning, som går ud på at beskytte og bevare selvstændig ejendom her i Danmark; men ved siden af denne tilbagegang i antallet af ejendomme viser statistikken samtidig en stigning i antallet af forpagtninger fra 7 275 i 1946 til 9 291 i 1954. Dette er i et vist omfang udtryk for, at der er huller i lovgivningen, og også for en vis udnyttelse af de likviditets- og lånevanskeligheder, som mange landmænd lider under. Endelig kan man dertil som en almindelig ting nævne den stadige tilbagegang i landbefolkningen, der jo i sidste instans ikke skyldes ungdommens svigten, men manglende muligheder. Jeg nævner alt dette, fordi det viser,

at livet og udviklingen går sin gang og simpelt hen gør det umuligt ved noget som helst forlig at lave love, hvis gyldighed kan være evig.

For mig at se aktualiserer denne udvikling i høj grad det gamle husmandskrav om, at ingen må eje eller drive mere end én ejendom. Ganske vist hører dette ikke direkte under det, som skal behandles i udvalget, men jeg synes, det bør nævnes bl. a. på den baggrund, at der som nævnt sidder en kommission i øjeblikket og arbejder med spørgsmålene, og også fordi der med den sammensætning, som den i øjeblikket siddende regering har, og med det vælgerkorps, som står bag denne regering, skulle være mulighed for at gennemføre ændringer af denne noget mere gennemgribende art.

Landbrugsministeren (Skytte): Jeg vil gerne takke ordførerne for den tilslutning, der har fundet udtryk gennem deres taler i dag. Jeg har bestræbt mig for ved fremsættelsen af disse tre lovforslag ikke at give anledning til eller foreslå principielle ændringer, men jeg forstår godt, at man, selv om det ikke direkte vedrører disse lovforslag, fører visse principielle spørgsmål ind i debatten. Jeg vil imidlertid finde det rigtigst, at vi ikke i lovforslagene indfører principielle ændringer, men afventer resultatet af den behandling, der finder sted i den kommission, som er nedsat for at behandle visse forhold under statshusmandsloven.

Når jeg har det standpunkt, skyldes det, at den lov, som især har været omtalt i dag, nemlig loven om landbrugsejendomme, i sin tid, som det også er blevet fremhævet, blev gennemført om ikke enstemmigt så i hvert fald med tilslutning fra alle sider, og jeg finder det ikke helt rigtigt på nuværende tidspunkt, hvor der kun er tale om ajourføring, at tage de store principielle spørgsmål op; det kan der blive lejlighed til på et senere tidspunkt.

Der er rejst en del spørgsmål i forbindelse med de foreliggende lovforslag, og jeg mener, at det vil være rimeligst at behandle og besvare en del af disse spørgsmål i det udvalg, som skal nedsættes, og som jeg regner med vil komme til at behandle alle tre lovforslag. Men jeg skal knytte et par

[Landbrugsministeren.]

bemærkninger til nogle af de udtalelser, der er faldet om enkelthederne i lovforslagene.

De ærede medlemmer hr. Carl Petersen og hr. Peter Larsen rejste spørgsmålet om habilitetskravene i lovforslaget om sammenlægning af landbrugsejendomme. Når de er foreslået således, er det for at gennemføre en ligestilling — jeg ved ikke, om jeg kan bruge det for mig lidt ilde klingende ord ensretning — på dette område, men det er da et spørgsmål, jeg i høj grad er villig til at forhandle om i udvalget. Jeg kan sige det på den måde, at strengt taget er det ikke nødvendigt, at der sker denne ændring i loven, men det skyldes alene et ønske om på ensartede områder at have samstemmende habilitetskrav.

Det spørgsmål er blevet rejst, om grænsen på 2 000 kr. er rigtig. Jeg vil dertil sige, at sammenlignet med den grænse, vi har i dag, er grænsen på de 2 000 kr. rigtig, og når den er foreslået, er det netop for ikke at bringe nye principielle spørgsmål ind. Det ville det være, hvis man ændrede denne grænse mere, end tiden og udviklingen gør det naturligt. Selvfølgelig kan vi også forhandle om det, men grænsen er altså rigtig, hvis der ikke skal foretages principielle ændringer.

I denne forbindelse kunne det ærede medlem hr. Peter Larsen — om jeg kan sige det på den måde — ikke afholde sig fra at bringe spørgsmålet om nedsættelse af amtsskatterne ind i debatten. Nu er det jo et spørgsmål, der nylig har været debatteret, og jeg skal ikke, da jeg slet ikke mener, det hører hjemme i denne forbindelse, genoptage denne debat, men skal nøjes med at sige, at jeg finder det både logisk og rimeligt, at en nedsættelse af amtsskatterne i takt med nedgangen i landbrugets forrentningsprocent kommer landbruget til gode. Men derudover vil jeg fremhæve, at vi selvfølgelig ikke på én gang kan gennemføre en forhøjelse af det grundbeløb, hvorefter en ejendom skal noteres som landbrug — foretage den retfærdighedshandling, som jeg mener det er — og samtidig give de pågældende ejere fordele også efter andre love. Nu tror jeg ikke, at det for de pågældende betyder så overordentlig meget. Jeg er næsten sikker på,

at de overhovedet ikke ville finde, at det betød noget, medmindre det ærede medlem hr. Peter Larsen og hans presse gjorde dem opmærksom på det. Det er inden for meget beskedne beløb, det overhovedet kan få betydning.

Det ærede medlem hr. Peter Larsen rejste spørgsmålet om formuleringen af § 1 i loven om ændringer i lov om landbrugsejendomme. Jeg mener, den er klar, og når der står det, som det ærede medlem citerede, at til landbrugsejendomme efter denne lov henregnes enhver ejendom o. s. v., og der så senere står:

„som er eller efter den hidtil gældende lovgivning skulle være forsynet med bygninger“,

ligger der ikke heri i mindste måde en underkendelse af tidligere lovgivning, men tværtimod en bekræftelse af hidtil gældende lovgivning. Det kan kun dreje sig om tilfælde, hvor de ejendomme, der i dag skulle være forsynet med bygninger, midlertidigt ikke er det, enten som følge af ildebrand eller af andre årsager, og det er klart, at vi bør ikke i en lov lovliggøre forhold, som efter andre gældende love er ulovlige. Vi kunne selvfølgelig gøre det, men jeg synes ikke, det ville være rigtigt, og det er ikke meningen, at det skal gøres.

Det ærede medlem hr. Reedtz-Thott spurgte, om det ikke var rimeligt, at udvalget diskuterer dels spørgsmålet om mindstestørrelse, dels dispensationsreglerne, dels reglerne — som det ærede medlem undertiden fandt for urimelige og vanskelige — om nedlægning af landbrugsejendomme. Det tilkommer ikke mig at blande mig i, hvad udvalget vil diskutere, det synes jeg udvalget selv må bestemme, men jeg har intet imod, at man diskuterer disse spørgsmål. Det, jeg har advaret imod, var, at man i ændringsforslags form bringer nye principielle spørgsmål ind i debatten; i så fald ændrer man det grundlag, hvorpå lovforslagene er udarbejdet, og de forudsætninger, hvorunder de er fremsat.

Det ærede medlem hr. Reedtz-Thott rejste i denne forbindelse det spørgsmål, om dispensationsbestemmelserne burde udnyttes stærkere, end de er blevet. Jeg vil dertil sige, at dispensation skal være undtagelsen. Det skal ikke være nemt, og det skal i hvert fald ikke være reglen, at der

[Landbrugsministeren.]

gives dispensation, for var det reglen, burde det have været indeholdt i lovens bestemmelser, at det og det kunne man gøre. Netop det, at det er en dispensationsbestemmelse, medfører, at den skal administreres af administrationen med den forsigtighed, som vi skylder de lovgivere, der har formet de generelle bestemmelser, og som kun har indsat en dispensationsbestemmelse, fordi de mente, der skulle være adgang til i ganske særlige tilfælde at træffe en anden ordning end den lovbestemte. Jeg er imidlertid villig til over for udvalget at redegøre for retningslinjerne for den almindelige praksis i disse tilfælde, og jeg er også rede til at redegøre for den almindelige praksis med hensyn til betingelserne for nedlægning og sammenlægning af bestående ejendomme.

Det ærede medlem hr. Slipsager rejste et spørgsmål om de frie jorder, som jo efter min mening ikke hører ind under denne lov. Jeg er bekendt med, at der under behandlingen af et andet lovforslag, nemlig forslaget om grundstigningsskyld, har været forhandlet i udvalget om dette spørgsmål. Jeg tror, det er meget betydningsfuldt ikke mindst for Sønderjylland, men også for andre egne af landet. Jeg er villig til at overveje formen for en undersøgelse og kortlægning af hele dette spørgsmål; og både en undersøgelse og en kortlægning er nødvendig, i hvert fald inden jeg er i stand til at tage standpunkt til, hvad der kan gøres i det — jeg understreger — meget vigtige spørgsmål for mange egne af landet. Vedrørende det ærede medlems spørgsmål om tinglysning med hensyn til tillægsjord kan jeg oplyse, at det sker overalt, hvor der er tale om statslån, og hvor der er tale om ejendommenes prioritering. Jeg er villig til at drøfte spørgsmålet om tjenestemandsjordernes placering nærmere i udvalget.

Det ærede medlem hr. Alfred Jørgensen stillede to højst prosaiske spørgsmål. Det ene var: hvad koster det? Det andet drejede sig om bortfald af tiende og kongelige penge. Så vidt det er oplyst over for mig, vil en tilvejebringelse af den arealfortegnelse, der er omtalt i § 2 i lovforslaget om bortfald af hartkorn, koste ca. 60 000 kr. Det er

mange penge, men det er en engangsudgift, som er nødvendig, hvis vi på længere sigt vil spare meget større beløb i medfør af den forenkling, som lovforslaget om bortfald af matrikelskyld er udtryk for. Hvad angår bortfald af tiende og kongelige penge, som omtales i § 2 i lovforslaget om ændringer i udstykningsloven, er jeg enig med det ærede medlem i, at der er forskel på prisen på forjord og bagjord, og det er derfor, man har foreslået en forenkling. Kongelige penge og tiende er meget beskedne beløb, som i mange tilfælde ikke udgør 50 øre pr. td. land, og jeg synes, det er rimeligt at gennemføre en så praktisk foranstaltning, som den foreslåede forenkling er.

Det er rigtigt, som det ærede medlem hr. Fuglsang sagde, at der sker en tilbagegang i de selvstændige landbrugs antal og arealer. Det har mange årsager, sammenlægningen og byernes vækst, udvidelse af vort vejnet, bygning af skoler, anlæg af sportspladser o. s. v. Jeg er ikke helt uenig med det ærede medlem i, at der på et eller andet tidspunkt på baggrund af udviklingen kan være grund til at tage hele spørgsmålet om en ændring af loven om landbrugsejendomme op til behandling. Jeg har imidlertid ikke ment, at tidspunktet var inde i dag, og det er derfor, lovforslagene kun indeholder, jeg kan godt sige rent praktiske ajourføringer, og er udformet således, at lovene bliver lettere og billigere at administrere.

Jeg takker for den tilslutning, man har givet lovforslagene.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Carl Petersen: Jeg foreslår, at de tre lovforslag henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning
vedtoges dette forslag.

Formanden: Der er ikke mere at foretage i dette møde.

[Formanden.]

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 20. marts, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om bortfald af hartkorn eller matrikelskyld for ejendomme i købstæder og flækker,

forslag til lov om ændringer i lov om udstykning og sammenlægning m. m. af faste ejendomme

og

forslag til lov om ændringer i lov om landbrugsejendomme.

2) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændringer i lov om velfærdsforanstaltninger for søfarende.

3) *Første behandling af:*

Forslag til lov om forlængelse af lov om indskrænkning i adgangen til at anvende pap og andre erstatningsmaterialer i skotøj.

4) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om uretmæssig konkurrence og varebetegnelse.

Mødet hævet kl. 14⁴⁰.

68. møde.

Torsdag den 20. marts kl. 13.

Formanden: Vi fik i formiddags meddelelse om, at formanden for det konservative folkepartis folketingsgruppe, borgmester Aksel Møller, er afgået ved døden.

Selv om vi vidste, at Aksel Møller gennem årene havde slidt mere på sine kræfter, end godt var, kom meddelelsen alligevel med chokerende virkning. Det er nemlig ikke så

mange dage siden, at Aksel Møller selv gav udtryk for, at han nu syntes, at han havde det godt, og end ikke det ildebefindende, der i går tvang ham til at forlade et møde, gav os grund til at frygte, at hans kræfter var udtømt.

Da Aksel Møller i foråret 1939 blev medlem af folketinget, var vi klar over, at han mødte med en så omfattende politisk viden og træning, at han på forhånd måtte anses for at være mellem dem, der ville komme til at præge arbejdet i tinget, og vi tog ikke fejl.

Aksel Møller havde så at sige levet i politik fra sin tidligste ungdom, og han havde gjort sig stærkt gældende på mange områder i meget ung alder. Som 22-årig var han formand for Studenterforeningens Konservative og sekretær i Konservativ Ungdoms Landsorganisation, og som 25-årig var han senior i Studenterforeningen. Trods denne stærke politiske interesse gennemførte han sit fagstudium samtidig med, at han udførte erhvervmæssigt arbejde. Der er i øvrigt også grund til at gøre opmærksom på, at Aksel Møller allerede som 31-årig gik ind i et kommunalpolitisk arbejde, der varede ved til hans død.

Det var altså en overordentlig godt forberedt og hårdt trænet nationaløkonom, der blev valgt i vestre storkreds den 3. april 1939. Hans parti begyndte da også omgående at beslaglægge hans arbejdskraft så alsidigt, som det sjældent er tilfældet. Bortset fra at mindede om, at en række betydelige ordførerskaber fortalte om det arbejde, han tog på sit partis vegne, er det tilstrækkeligt at nævne, at Aksel Møller var statsrevisor, medlem af finansudvalget, af vareforsyningsudvalget, af forfatningskommissionen, af den parlamentariske kommission og af det udenrigspolitiske nævn, for at dokumentere bredden i hans virke i folketinget.

Blandt de opgaver, der måske mere end noget andet var vidnesbyrd om den tillid,